

ZDENĚK ŠESTÁK

TEXT: JAKUB HORVÁTH

Snažil jsem se psát lidskou hudbu pro posluchače

Hudební skladatel Zdeněk Šesták je dokonalým prototypem symbiózy umělce a vědce. Stal se totiž legendou nejen v oblasti kompozice, ale celoživotně se věnuje také badatelské muzikologické činnosti, přičemž v tomto oboru se mu podařilo něco zcela unikátního. Jako rodák z Cítolib u Loun má hlavní zásluhu na znovuoobjevení cítolibské skladatelské školy 18. století. Kromě toho 10. prosince 2025 oslavil neuvěřitelné 100. narozeniny, tudíž je doyenem jak mezi českými skladateli, tak i hudebními vědci, a je velmi pravděpodobné, že v oblasti umělé hudby je nejstarším žijícím skladatelem na světě.

Už jako desetiletý chlapec se stal v kostele sv. Jakuba v Cítolibeč varhaníkem. „Pan řídící Karel David mě totiž na rozdíl od mých spolužáků, kteří chodili ministrovat, pozval přímo k varhanům. Měli jsme se sejít v kostele na slavnost Zjevení Páně, avšak předešlý večer se konal hasičský bál, na němž se pan řídící poněkud déle zdržel a zaspal. Ocitl jsem se tak na kůru úplně sám a musel na varhany doprovodit tříkrálovou mši svatou. Pamatuji se, že první píseň, kterou jsem hrál, byly *Veselé vánoční hody*. A tak začala moje hudební dráha.“

Pro církevní slavnosti začal zcela bezděčně psát vlastní skladby. Jeho úplně první kompozice se jmenovala *U jesliček* a zaranžoval ji pro smyčcový kvartet a klarinet. Skladbu poté vystudoval

na pražské konzervatoři. Vzpomíná na kantory formující jeho tvůrčí projev: „Bylo mým štěstím, že jsem chodil k jedinečnému pedagogovi Emilu Hlobilovi. Poslední dva roky jsem studoval u Miroslava Krejčího, což byl žák Vítězslava Nováka a vynikající polyfonik. Z té doby pochází *Missa brevis Citolibensis*, kterou jsem napsal jako školní práci a jejíž provedení zařídil znamenitý dirigent, žák Václava Talicha, Jan Maria Dobrodinský.“

Vzorů mezi hudebními skladateli měl hned několik: „Když jsem přišel v roce 1945 na konzervatoř, v žádném případě jsem nechtěl psát romantickou hudbu, kterou jsme všichni odmítali. Chtěli jsme navázat na estetický ideál Nové věčnosti. Našimi vzory byli Béla Bartók, Igor Stravinskij, Paul Hindemith a Arthur Honegger. Osobně mě nejvíce zajímal právě Honegger a také jsem při komponování své *Symfonie č. 4* (pro smyčcový orchestr) jím byl hodně ovlivněn. Z českých skladatelů jsem obdivoval Jaroslava Řídkého, a když jsem vymýšlel pátou symfonii s názvem *Chronos*, snažil jsem se ji pojmut jako protiváhu *Mysteria času* od Miloslava Kabeláče, které stojí trochu mimo prostor, kdežto ve zmiňovaném *Chronosu* je popisován zápas lidí o život. Chtěl bych však v této souvislosti říci všem mladým začínajícím skladatelům, aby poslouchali muziku, studovali partitury, učili se samostatnosti a nespolehali na to, že se všemu naučí ve škole.“

Paralelně studoval také hudební vědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a navštěvoval přednášky Jana Patočky o antické filosofii. V letech 1950–1952 působil jako flétnista u vojenské divizní hudby ve Slaném. I když byl v padesátých letech tři roky zaměstnán v instruktážním oddělení Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, většinu života působil jako skladatel ve svobodném povolání. Oblíbenou skladatelskou techniku podle svých slov nemá. „Sice rád používám dodekafonii, ale pouze tam, kde se to hodí. Když jsem například komponoval vokální sborovou skladbu *Škála* na vyložené surrealistický text Konstantina Biebla, využil jsem při tom čistou dodekafonii jako dlouhých vokálů. Nejsem však jejím ortodoxním vyznavačem, protože je to určité ulehčení skladatelské práce. Vždy jsem se snažil psát lidskou

hudbu pro posluchače, nikoliv je jako modernista zastrášovat.“

S aktivní kompoziční činností již přestal, aby mohl uspořádat svůj hudební archiv. Nikdy mu však nechyběl dobrý „sitzfleisch“, což sám potvrzuje: „Tvořil jsem celé noci, a když jsem se do něčeho pustil, snažil se to zdárně dokončit. Jestliže začnete psát třeba oratorium, strávíte při tom čtyři roky. Také mám na svém skladatelském kontě sedm symfonií, což je vždy běh na dlouhou trať.“ Tu první Zdeněk Šesták nazval *Symfonická fantazie (Variační)* a při jejím hodnocení mu Miloslav Kabeláč vytkl, že se jedná o nesoustředěné dílo. Šesták mu oponoval, že je to fantazie. Za zajímavých okolností vznikla *Symfonie č. 2*: „Tehdy jsem v rozhlase v srpnu 1968 přebíral po Jirkovi Jarochovi funkci ústředního dramaturga symfonické, komorní a vokální hudby a následně nás obsadila vojska Varšavské smlouvy. Jako reakci na tuto situaci jsem začal psát svoji druhou symfonii, přičemž v poslední větě (*Passacaglia*) jsem použil motiv naší hymny, avšak v mollové tónině.“

V roce 2009 vyšla Šestákova publikace *Musica antiqua Citolibensis: nouze již odešla, velká radost jest k nám přišla*. „Toto téma byla absolutní terra incognita. Chtěl jsem tedy pro příští generace hudebních historiků zpracovat tvorbu dle mého názoru vynikajících, a přitom naprosto neznámých autorů cítolibské skladatelské školy 18. století, jako byli Václav Jan Kopřiva, Karel Blažej Kopřiva, Jan Adam Gallina, Jan Nepomuk Vent, Jakub Lokaj a Jan Jáchym Kopřiva, jejichž dílo je po umělecké stránce zcela srovnatelné s jejich klasicistními vrstevníky působícími v Praze,“ shrnul podněty k napsání tohoto rozsáhlého vědeckého díla.

V roce 2024 byl vydán druhý díl Šestákovy monografie *Cítolibská hudební kultura: v kontextu severozápadních Čech*, který navazuje na předešlou knihu a je zaměřen na regionální kulturu nejen Cítolib a Loun, ale také Žatce, Postoloprta a Mostu.

Svoje životní motto vyjádřil následovně: „Res fugit, ars restat, plus ars quam res mihi praestat (Majetek mizí, umění zůstává, víc nežli majetek je pro mě umění).“ ●